SANOAT KORXONALARIDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING INNOVATSION STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Yoqubjonov Islombek Zoxidjon o'g'li
Andijon davlat texnika insituti
Menejment yo'nalishi 4-kurs talabasi
+998932560607
Email: iyoqubjonov324@gmail.com
Ilmiy rahbar: **Olimova Nargizaxon Odilbek qizi**
Andijon davlat texnika instituti "Menejment" kafedrasi dotsenti

Annotatsiya. Mazkur maqolada sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilingan. Jumladan, raqamlashtirish jarayonlari, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, xodimlarni motivatsiyalash tizimi, korporativ madaniyat, kadrlar salohiyati, malaka oshirish, mehnat unumdorligi hamda boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar asosida inson resurslarini boshqarishning korxona raqobatbardoshligini ta'minlashdagi ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijasida sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion strategiya, sanoat korxonasi, xodimlarni boshqarish, motivatsiya, inson resurslari, raqamlashtirish, mehnat unumdorligi, korporativ boshqaruv, kadrlar salohiyati, boshqaruv samaradorligi.

Kirish. Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan globallashuv jarayonlari, kuchli raqobat muhiti hamda texnologik taraqqiyot sanoat korxonalarida boshqaruv tizimini takomillashtirishni talab etmoqda. Ayniqsa, inson resurslarini samarali boshqarish korxona faoliyatining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy sharoitda korxonalarning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlash ko'p jihatdan xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini to'g'ri shakllantirishga bog'liqdir.

Sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarish jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish mehnat unumdorligini oshirish, xodimlarning kasbiy salohiyatini rivojlantirish, motivatsiya tizimini takomillashtirish hamda ishlab chiqarish samaradorligini yuksaltirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etish, zamonaviy boshqaruv usullaridan foydalanish va korporativ madaniyatni rivojlantirish inson resurslarini boshqarishda muhim omil hisoblanadi.

Mazkur maqolada sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinadi. Xususan, motivatsiya tizimi, raqamlashtirish jarayonlari, malaka oshirish, korporativ boshqaruv, mehnat sharoitlari va innovatsion muhitning xodimlar faoliyatiga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, korxonalarda samarali boshqaruv tizimini shakllantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirish korxona samaradorligini oshirish va uning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi. Innovatsion strategiyalar korxonaning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlash, mehnat unumdorligini oshirish hamda zamonaviy boshqaruv tizimini shakllantirishga xizmat qiladi [1]. Quyida innovatsion strategiyalarni shakllantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar keltirilgan:

Tashqi muhit omillari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobat darajasi, davlat siyosati, qonunchilik tizimi hamda mehnat bozori holati korxona faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ushbu omillar korxonaning innovatsion rivojlanish yo‘nalishini belgilab beradi va boshqaruv strategiyasini zamonaviy talablar asosida shakllantirishga yordam beradi.

Ichki muhit omillari. Korxonaning strategik maqsadlari, boshqaruv tizimi, korporativ madaniyati hamda mavjud kadrlar salohiyati innovatsion strategiyaning muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillar hisoblanadi. Ayniqsa, malakali va ijodkor xodimlarning mavjudligi innovatsion faoliyat samaradorligini oshiradi.

Texnologik omillar. Raqamlashtirish jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi va ishlab chiqarish jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish innovatsion boshqaruvning muhim yo‘nalishidir. Avtomatlashtirish tizimlari mehnat unumdorligini oshirish bilan birga boshqaruv samaradorligini ham kuchaytiradi.

Iqtisodiy omillar. Korxonaning moliyaviy barqarorligi, investitsion imkoniyatlari va daromadlilik darajasi innovatsion strategiyalarni amalga oshirish uchun muhim shart hisoblanadi. Yetarli moliyaviy resurslarning mavjudligi yangi innovatsion loyihalarni joriy etish imkonini beradi.

Ijtimoiy omillar. Xodimlarning motivatsiyasi, malakasi va korporativ madaniyat darajasi innovatsion muhitni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Jamoada ochiq muloqot va hamkorlik muhiti mavjud bo‘lsa, innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish samaradorligi oshadi.

Motivatsiya tizimi. Moddiy va ma’naviy rag‘batlantirish xodimlarning innovatsion faoliyatga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Motivatsiyalangan xodimlar yangi g‘oyalarni ilgari surishga va korxona rivojiga faol hissa qo‘shishga intiladilar.

Kadrlar salohiyati va malaka oshirish. Xodimlarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini muntazam rivojlantirib borish innovatsion boshqaruvning asosiy talablaridan biri hisoblanadi. Treninglar va malaka oshirish dasturlari innovatsion strategiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishga xizmat qiladi.

Kommunikatsiya va axborot almashinuvi. Korxonada samarali kommunikatsiya tizimining mavjudligi xodimlar o‘rtasida hamkorlikni kuchaytiradi. Bu esa innovatsion qarorlarni tez qabul qilish va yangi loyihalarni samarali amalga oshirish imkonini beradi [2].

Innovatsion strategiyalarni shakllantirish natijasida sanoat korxonalarida bir qator ijobiy natijalarga erishiladi:

- Korxonaning raqobatbardoshligi oshadi va bozor mavqei mustahkamlanadi.
- Mehnat unumdorligi va ishlab chiqarish samaradorligi ortadi.
- Xodimlarning innovatsion fikrlashi va ijodkorligi rivojlanadi.
- Ishlab chiqarish xarajatlari kamayadi va resurslardan samarali foydalaniladi.
- Mahsulot va xizmatlar sifati yaxshilanadi.
- Korporativ boshqaruv tizimi takomillashadi.
- Xodimlarning korxonaga sodiqligi va motivatsiyasi ortadi.
- Korxonaning uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligi ta’minlanadi [3].

Umuman olganda, sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirish tashqi va ichki muhit omillari, texnologik rivojlanish, iqtisodiy imkoniyatlar hamda ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu omillarni kompleks ravishda hisobga olish korxonaning samarali faoliyat yuritishi va innovatsion rivojlanishini ta’minlovchi muhim shartlardan biri hisoblanadi [4].

Shuningdek, innovatsion strategiyalarni samarali amalga oshirishda korxonalarda inson resurslarini boshqarish tizimini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy korxonalarda xodimlarni boshqarish jarayoni faqatgina mehnat faoliyatini nazorat qilish bilan cheklanib qolmay, balki ularning intellektual salohiyatidan samarali foydalanishni ham nazarda tutadi. Shu sababli innovatsion boshqaruv tizimi xodimlarning tashabbuskorligini qo‘llab-quvvatlash va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qilishi zarur [5].

Korxonalarda innovatsion muhitni shakllantirishda liderlik omili ham muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy rahbarlar strategik fikrlash, tezkor qaror qabul qilish hamda jamoani samarali

boshqarish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak. Rahbarlarning innovatsion yondashuvi xodimlarning yangi g‘oyalarga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va korxonada o‘zgarishlarga moslashuvchanlikni ta’minlaydi. Ayniqsa, demokratik boshqaruv usullaridan foydalanish xodimlarning korxona faoliyatidagi ishtirokini kuchaytiradi [6].

Bundan tashqari, korxonalarda innovatsion strategiyalarni shakllantirishda bilimlar boshqaruvi tizimini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Xodimlar o‘rtasida tajriba almashish, yangi bilimlarni egallash va malaka oshirish jarayonlarini tashkil etish innovatsion rivojlanishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Korxonada bilimlar bazasini yaratish va undan samarali foydalanish innovatsion faoliyat samaradorligini oshiradi.

Innovatsion strategiyalarni amalga oshirishda korxonaning tashkiliy tuzilmasi ham muhim rol o‘ynaydi. Moslashuvchan va zamonaviy tashkiliy tuzilma korxonaga bozor o‘zgarishlariga tez moslashish imkonini beradi. Shu bilan birga, boshqaruv pog‘onalarining optimallashtirilishi qaror qabul qilish jarayonini tezlashtiradi hamda boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Korxonalarda innovatsion strategiyalarni rivojlantirishda xalqaro tajribadan foydalanish ham muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Rivojlangan davlatlar tajribasi asosida zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish, ilg‘or texnologiyalarni qo‘llash va innovatsion loyihalarni amalga oshirish korxonaning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish innovatsion rivojlanishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, korxonalarda xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirishda ekologik va ijtimoiy mas’uliyat tamoyillariga ham alohida e’tibor qaratilmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan oqilona foydalanish hamda xodimlar uchun munosib mehnat sharoitlarini yaratish korxonaning barqaror rivojlanishini ta’minlaydi. Bu esa korxonaning ijtimoiy imijini yaxshilash va iste’molchilar ishonchini oshirishga xizmat qiladi.

Innovatsion strategiyalarni joriy etish natijasida korxonalarda boshqaruv tizimi yanada takomillashadi, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi hamda xodimlarning mehnatga bo‘lgan munosabati ijobiy tomonga o‘zgaradi. Natijada korxona iqtisodiy jihatdan barqaror rivojlanadi, yangi bozorlarni egallash imkoniyatiga ega bo‘ladi va uzoq muddatli raqobat ustunligini qo‘lga kiritadi.

Demak, sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirish zamonaviy iqtisodiyotning muhim talablaridan biri bo‘lib, u korxona faoliyatining barcha yo‘nalishlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish orqali korxonalar mehnat unumdorligini oshirish, ishlab chiqarish sifatini yaxshilash va iqtisodiy samaradorlikka erishish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini shakllantirish zamonaviy iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Korxonalarda innovatsion yondashuvlardan foydalanish nafaqat boshqaruv samaradorligini oshiradi, balki mehnat unumdorligini ko‘paytirish, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilash hamda korxonaning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, raqamlashtirish jarayonlari, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish va innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish korxonalarning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot jarayonida innovatsion strategiyalarni shakllantirishga ta’sir etuvchi tashqi va ichki omillar tahlil qilindi. Jumladan, iqtisodiy, texnologik, ijtimoiy va tashkiliy omillar korxona faoliyatida innovatsion muhitni yaratishda muhim rol o‘ynashi aniqlandi. Shu bilan birga, xodimlarning malakasi, motivatsiyasi va korporativ madaniyat darajasi innovatsion boshqaruv samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri ekanligi asoslab berildi.

Shuningdek, korxonalarda inson resurslarini samarali boshqarish, xodimlarni moddiy va ma’naviy rag‘batlantirish, malaka oshirish tizimini rivojlantirish hamda innovatsion fikrlashni qo‘llab-quvvatlash orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish mumkinligi yoritildi.

Innovatsion strategiyalarni amaliyotga joriy etish natijasida korxonalarda boshqaruv tizimi takomillashadi, resurslardan samarali foydalanish darajasi ortadi va ishlab chiqarish xarajatlari kamayadi.

Bundan tashqari, innovatsion strategiyalar korxonalarning bozor talablariga moslashuvchanligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va xalqaro tajribalarni qo‘llash imkonini beradi. Bu esa o‘z navbatida korxonalarning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash, yangi bozorlarni egallash hamda eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiladi

Umuman olganda, sanoat korxonalarida xodimlarni boshqarishning innovatsion strategiyalarini samarali shakllantirish va rivojlantirish korxonalarning kelgusidagi muvaffaqiyatini ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi. Shu sababli korxonalarda innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish va xodimlar salohiyatidan samarali foydalanish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Armstrong M. Human Resource Management Practice. – London: Kogan Page Publishers, 2020. – 752 p.
2. Dessler G. Human Resource Management. – 16th edition. – Pearson Education, 2020. – 720 p.
3. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. – New York: Harper Business, 2014. – 288 p.
4. Porter M. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 2008. – 592 p.
5. Ivancevich J.M. Organizational Behavior and Management. – New York: McGraw-Hill Education, 2019. – 576 p.
6. Robbins S.P., Coulter M. Management. – 15th edition. – Pearson Education, 2021. – 704 p.